

MÁLTA

– A LEGNAGYOBB KÖRNYEZETI PROBLÉMA
A TÚLNÉPESEDÉS ÉS A VÍZHIÁNY

SZERZŐ:

KOZA ANDREA

Az utazási prospektusokról visszaköszönő, tengeröblökben ringatózó hajók idilli képe láttán Máltáról valószínűleg egy kellemes nyaralás jut az eszünkbe és nem a vízhiány vagy a túlnépesedés. Pedig ez az a két környezeti probléma, amely újabb és újabb megoldások keresésére sarkallja az ország vezetőit.

Málta a legkisebb, leginkább urbanizált és legsűrűbben lakott tagállama az Európai Uniónak. 2017-ben a lakossága 431 ezer fő volt, ami négyzetkilométerenként körülbelül 1350 lakost jelent, ezzel Málta a világ egyik legsűrűbben lakott állama is egyben. A népsűrűség mellett a természeti erőforrások szűkössége is kihívást jelent az országnak a környezeti problémák kezelése terén.

Bár úgy tűnik, hogy Málta gazdaságilag virágzik, társadalmi szinten érezhető az elvárás az ellenőrizetlen városi terjeszkedés megfékezésére, a természeti táj riasztó méretű rombolásának megállítására. A civil társadalom nem csak véletlenszerűen szólal fel a környezeti kérdések tudatosabbá tételéért, a lakosság széles köre érzékeli a nemzeti gondatlanság környezetre gyakorolt hatásait. A kereskedelmi beruházások fontosak, de nem léphetnek túl a környezeti szempontokon. Ennek elmentmondásosságára jó példa a néhány éve a Manoel-szigetre, Hondoqra és Kalankára tervezett hiperberuházások, amelyek heves tiltakozást váltottak ki a magánhasznosítás ellen és a környezet védelme mellett. A tervek szerint a Manoel-szigeten lakó- és kereskedelmi komplexum, Hondoqon jachtkikötő épülne, Kalankánál pedig egy lepusztult tengerparti szállodát állítanának helyre. Mindezek a jelentős gazdasági haszon mellett jelentős né-

pesszgnövekedéssel járnának, miközben Málta környezeti problémái jellemzően a túlnépesedéssel függnek össze. Aggodalomra ad okot az is, hogy 2015-ben a lakás és sorház építésére vonatkozó engedélyek 35,6 százalékát úgynevezett szűzföldre adták ki.

ROMLÓ LEVEGŐMINŐSÉG, NÖVEKVŐ ENERGIAFOGYASZTÁS

A népességnövekedés egyik következménye a romló levegőminőség. A háttérben a gépjárműállomány bővülése áll: jelenleg 1,24 lakosra jut egy jármű. A közúti közlekedésben a kibocsátás csökkentése különösen sürgető, figyelembe véve a növekvő számú autót és

az öregedő gépjárműparkot. Némi előrelépés történt a forgalmi torlódások kezelése terén, de továbbra is égető szükség van a tömegközlekedési alternatívák kidolgozására és vonzóvá tételére a személygépkocsik használata helyett. A megvalósítás egyik eleme a diákok ingyenes iskolai közlekedésének bevezetése.

A népességnövekedés másik velejárója a fogyasztás és a hulladékmennyiség növekedése. A villamosenergia-fogyasztás 2008 és 2015 között 22,1 százalékkal nőtt. A képződő hulladék pedig nagy arányban tartalmaz veszélyes hulladékot. További problémát jelent, hogy a teljes hulladékmennyiségből csupán hétszázaléknyit hasznosítanak, ami jóval elmarad az EU-átlagtól.

Sürgős reformokra és végrehajtási intézkedésekre lenne szükség a bővített gyártói felelősség bevezetése, illetve a lakossági szelektív gyűjtés növelése terén. Ehhez kapcsolódik a kormány jó hulladékgazdálkodási gyakorlatok népszerűsítésével kapcsolatos Don't Waste Waste kampánya, illetve a 2018-as tudományos és művészeti fesztiválon helyet kapó interaktív kiállítás, amely a műanyag hulladék bolygóra gyakorolt hatásait gyűjtötte össze és mutatta be a lakosság környezettudatosságának növelése céljából.

MÁLTA VÁLASZA A VÍZHIÁNYRA

Málta egyike annak a tíz országnak a világon, ahol a legnagyobb a vízhiány. Ez részben a földrajzi helyzetéből adódik, a mediterrán éghajlat alacsony csapadékszintje és magas hőmérséklete áll a háttérben. A klímaváltozás hatására a teljes éves csapadékmennyiség 1981 óta negatív tendenciát mutat, a csökkenés mértéke évtizedenként 6,3 milliméter. Szintén a klímaváltozás hatására emelkedik az évi átlaghőmérséklet évtizedenként 0,38 Celsius-fokkal. A vízhiány másik oka a magas népsűrűség.

Málta vízgazdálkodására alapvetően jellemző a törekvés a természet, a lakott környezet és az ipari használat vízigényének egyensúlyban tartására.

A természet azonban csak a teljes vízigény körülbelül felét tudja biztosítani, a hiányzó mennyiséget a tengervíz sótalanításával állítják elő. A sótalanítás energiahatékonysága jelentős fejlődésen ment keresztül az utóbbi időben. Ennek köszönhetően a tengervízből származó édesvíz egy köbméterének előállításához szükséges energia 2,8 kWh-ra csökkent a korábbi csaknem 6 kWh-ról.

Ezt egészíti ki és segíti a közüzemi vízszolgáltatók átfogó szivárgáscsökkentési programja az elszökő vízmenyiség kezelésére. Ez utóbbi segítségével a vízigényt mára az 1990-es évek 60 százalékára csökkentették.

A lakosság vízhasználata napi 110 liter körül van személyenként, ami alacsony az EU más tagállamaihoz viszonyítva. Ugyanakkor az ideérkező munkavállalók (50 ezer fő) és az idegenforgalom bővülése (40 ezer fő) nagyobb vízigényt von maga után. A helyzetet tovább nehezíti, hogy az érkezők jel-

lemzően több vizet használnak, s a szokásaikon nehéz változtatni. Ezt és általában véve a vízhasználat csökkentését ösztönzi a lépcsős árképzés. Évi 33 köbméter alatti fogyasztás esetén 1,39 euró/m³, azt meghaladó mennyiség esetén 5,14 euró/m³ a felhasznált víz ára.

A vízhasználat optimalizálását tovább erősíti a nemrég indult újrahasznosítási program elsősorban a mezőgazdasági és a háztartási használat esetében. A mezőgazdaság területén a felhasznált víz egyharmada (évi hétt millió m³) újrahasznosított. Gazdálkodóknak szánt alternatíva a magas tisztítási fokkal kezelt szennyvíz, amelyről a máltai Új víz program ír részletesen. Erős törekvés mutatkozik a háztartási használat során a zuhanyozáshoz igénybe vett, nagyságrendileg 30–45 százaléknyi víznek a tisztítást követő felhasználására a WC-öblítéshez is. Ennek megvalósításával a napi 110 l/fő mennyiség körülbelül 70 l/fő értékre csökkenhetne.

Málta népsűrűségéből és vízhiányból adódó problémái valószínűleg soha nem szűnnek meg. A technológiai fejlődésnek és a nyitott, a változásokhoz rugalmasan alkalmazkodó hozzáállással azonban jelentős mértékben csökkenthetők.

